

แบบสรุปย่อการวิจัย การศึกษาเพื่อจัดตั้งศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยล้านนา ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ปีที่ 2)

โดย

รศ.ดร.สุรพล นธการกิจกุล และคณะ
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2556

แบบสรุปย่อการวิจัย

การศึกษาเพื่อจัดตั้งศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยล้านนาของ
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ปีที่2)

**THE STUDY FOR THE ESTABLISHMENT OF THE NRCT LANNA
RESEARCH NETWORK CENTER YEAR 2nd**

โดย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ทุนอุดหนุนการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2556

แบบสรุปย่อการวิจัย

โครงการการศึกษาเพื่อจัดตั้งศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยล้านนาของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปีที่ 2 ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2554 จากภารกิจโครงการและประสานงานวิจัย (ภค.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นจำนวนเงิน 2,005,000.00 บาท การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมในการบริหารจัดการศูนย์ภาคีเครือข่ายล้านนา โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายวิจัยในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน เพื่อผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ผู้การปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น และกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยอาศัยการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์และเอกสารต่างๆ ร่วมกิจกรรมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการวิจัยทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 15 ครั้ง ได้สัมภาษณ์ผู้บริหารและทีมนักวิจัย โดยเนื้อหาคำถามประกอบด้วย โครงสร้างและรูปแบบการบริหารจัดการ ทิศทางและกรอบการทำงาน รูปแบบการดำเนินงาน และหลักเกณฑ์การให้ทุนสนับสนุน ออกพื้นที่เพื่อร่วมประชุมระดมสมองและประชุมกลุ่มกับเครือข่ายวิจัยจังหวัดและหน่วยงานวิจัยของสถาบันต่างๆ ในเขตภาคเหนือตอนบนและส่วนกลาง ประสานแหล่งทุนต่างๆ นำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อได้รูปแบบการบริหารจัดการที่ดีในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ จัดทำคู่มือบริหารงานวิจัยและแผนปฏิบัติงานของศูนย์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ฐานข้อมูลงานวิจัย และกิจกรรมของโครงการฯ ในรูปแบบข้อมูลเว็บไซต์ ที่สามารถเชื่อมต่อข้อมูลงานวิจัยกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จัดทำทำเนียบสมาชิกเครือข่ายวิจัยฯ ประกอบด้วยหน่วยงานระดับจังหวัด ภาคธุรกิจ ชุมชน และสถาบันการศึกษา รวมทั้งจัดเก็บข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดเวทีวิชาการ นิทรรศการนำเสนอผลงานวิจัยร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย ภาครัฐและเอกชนในพื้นที่โดยผ่านกิจกรรม การจัดประชุมระดมความคิดเห็น และการอภิปรายกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายวิจัยในกระบวนการสร้างกลยุทธ์ของเครือข่ายวิจัย ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจ 2) การสื่อสารงานวิจัยโดยใช้สื่อเทคโนโลยี 3) การประสานงานสร้างเครือข่ายวิจัยและการมีส่วนร่วม และ 4) การบริหารจัดการทรัพยากรวิจัย ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัยของจังหวัดลำปาง ซึ่งใช้เป็นต้นแบบการดำเนินงานของเครือข่ายวิจัย ประกอบด้วย 1) กลวิธีในการดำเนินงาน 2) หลักการ เป้าหมายและแนวทางการบริหารงานเครือข่าย 3) การจัดโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของเครือข่าย 4) สร้างและสนับสนุนนักวิจัยรุ่นใหม่ 5) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัย 6) การเพิ่มมูลค่าและนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผลการบริหารจัดการของศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยล้านนาสามารถขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติสู่ระดับภูมิภาคตามเป้าหมายในขับเคลื่อนงานวิจัยอย่างบูรณาการ สร้างความเข้มแข็งและสนับสนุนให้เครือข่ายวิจัยในจังหวัดภาคเหนือตอนบน พัฒนาข้อเสนอโครงการที่มีผลกระทบสูงและสอดคล้องกับความต้องการงานวิจัยในพื้นที่

1. รายละเอียดเกี่ยวกับแผนงานวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง

- (ภาษาไทย) การศึกษาเพื่อจัดตั้งศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนาของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ปีที่ 2)
- (ภาษาอังกฤษ) THE STUDY FOR THE ESTABLISHMENT OF THE NRCT LANNA RESEARCH NETWORK CENTER YEAR 2ND

1.2 คณะผู้วิจัย

รศ.ดร.ชนพร สุปรียศิลป์ ผู้อำนวยการสถาบัน (ที่ปรึกษา)
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.ดร. สุรพล นชการกิจกุล (ผู้อำนวยการแผนงาน)
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
โทรศัพท์ 0-5394-4342 โทรสาร 0-5394-2478

รศ.ดร. สุรพล นชการกิจกุล (หัวหน้าโครงการวิจัยที่ 1)
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
โทรศัพท์ 0-5394-4342 โทรสาร 0-5394-2478

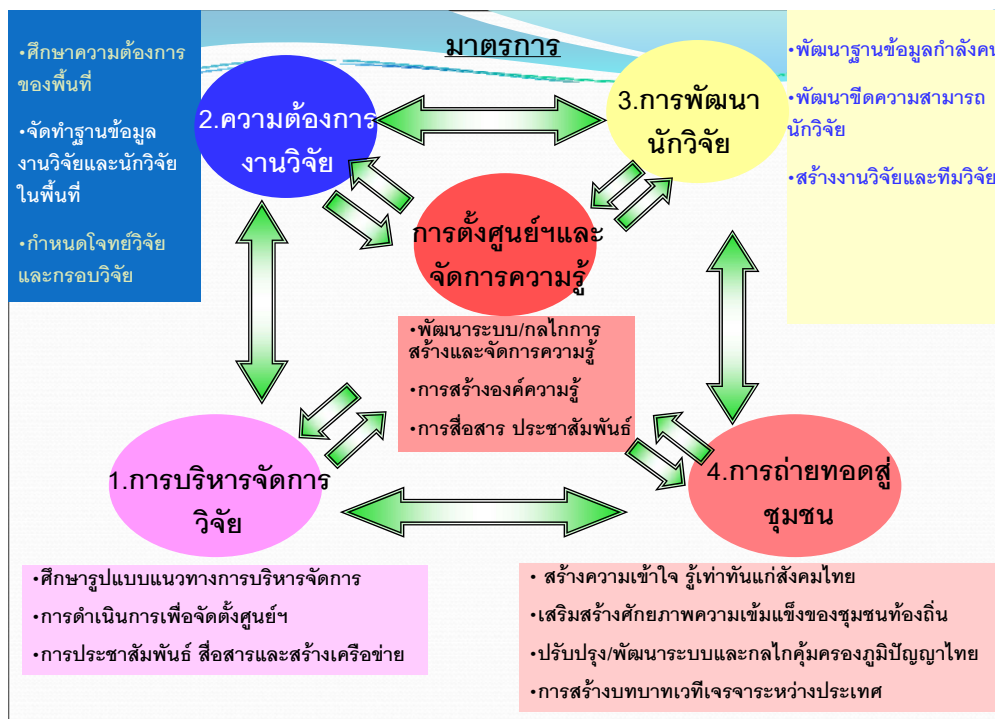
ดร.ปริญญญา จันทศรี (หัวหน้าโครงการวิจัยที่ 2)
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
โทรศัพท์ 0-5394-2456 โทรสาร 0-5394-2478

1.3 งบประมาณและระยะเวลาการวิจัย

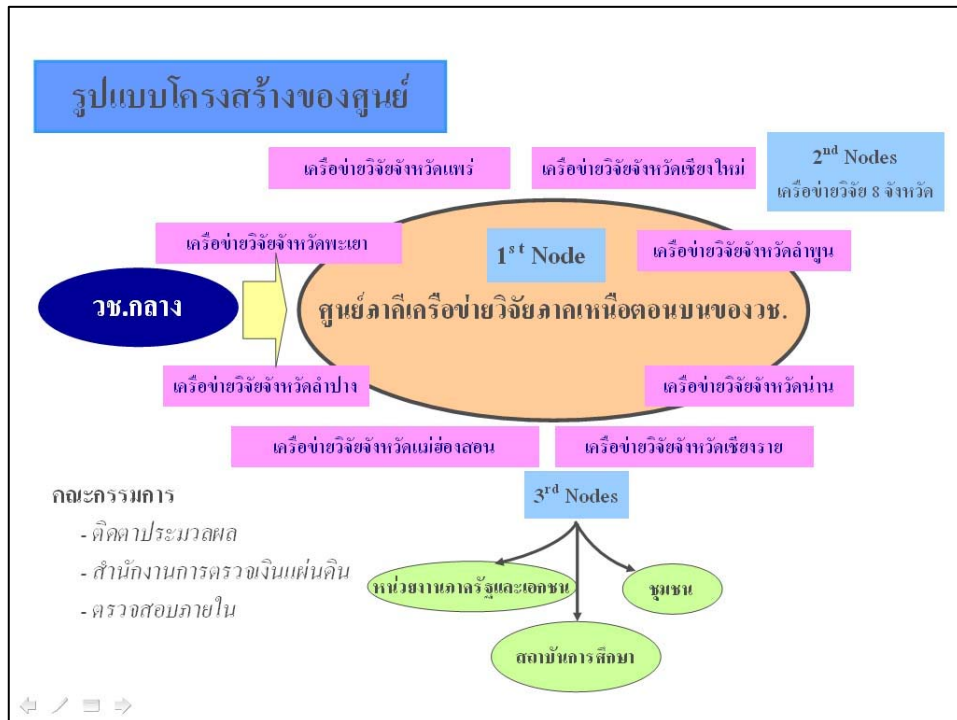
ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2554 จำนวนเงิน 2,005,000 บาท
ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี เริ่มทำการวิจัยเมื่อ 10 สิงหาคม 2554 ถึง 9 สิงหาคม 2555

2. ความเป็นมาและหลักการเหตุผล

สืบเนื่องจากนโยบายการวิจัยของชาติระหว่าง พ.ศ. 2551-2553 เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามมองค้ความรู้และงานวิจัยทางด้านต่าง ๆ มักมีการศึกษาคำเนินการวิจัยที่มีคุณภาพอยู่ที่ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องจากสถาบันการศึกษางบประมาณรวมอยู่ที่ส่วนกลาง ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตอบสนองหรือกระจายไปยังพื้นที่ส่วนภูมิภาค ในขณะที่พื้นที่ส่วนภูมิภาคของประเทศมีความจำเป็นและต้องการองค์ความรู้ทางด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) โดยภารกิจโครงการและประสานงานวิจัย (ภค.) จึงเห็นว่าควรจัดตั้งโครงการศูนย์ภาคีเครือข่ายการวิจัย วช. ส่วนภูมิภาค ตามกรอบแนวคิดที่แสดงในรูปที่ 1 ซึ่งจะเป็นการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ซึ่งเป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายของ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในส่วนภูมิภาค และมีโครงสร้างดังแสดงในรูปที่ 2 การดำเนินงานจะเป็นการประสานงานขับเคลื่อนนโยบายการวิจัยของชาติผ่านเครือข่ายวิจัยในระดับจังหวัด โดยเสริมสร้างศักยภาพของนักวิจัยในพื้นที่ในการทำวิจัยสู่ชุมชนและชุมชนมีโอกาสนำเสนอปัญหาในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการกระจายโอกาส และสร้างความเข้มแข็งให้กับการวิจัยของประเทศอีกทางหนึ่งด้วย โดยในการดำเนินงานจะแบ่งลักษณะกลุ่มสาขาด้านการวิจัยออกเป็น 4 กลุ่มคือ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านเกษตรและเทคโนโลยีการเกษตร ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ และด้านสังคมและเศรษฐกิจ

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อจัดตั้งศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนาของ วช.

รูปที่ 2 รูปแบบศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนาของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

แผนการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อจัดตั้งศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนาของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โดยจัดทำเป็นโครงการวิจัยชุดประกอบด้วยโครงการต่างๆ ดังนี้

โครงการวิจัยที่ 1 การบริหารจัดการศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนาของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

โครงการวิจัยนี้ เกี่ยวข้องกับการหารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการดำเนินงานของศูนย์ภาคีเครือข่ายด้านนา ซึ่งเป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในส่วนภูมิภาค ในการขับเคลื่อนนโยบายการวิจัยของชาติสู่ชุมชน โดยศึกษาโครงสร้างการบริหารงานระบบภาคีเครือข่ายวิจัย และการมีส่วนร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการวิจัย ทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ นำมาสังเคราะห์จัดทำเป็นคู่มือบริหารจัดการเครือข่ายวิจัย โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของศูนย์ฯ จัดทำฐานข้อมูลวิจัย ทำเนียบสมาชิกเครือข่ายวิจัยสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เพื่อทำหน้าที่คัดกรองข้อเสนอโครงการต่างๆ ที่ผ่านศูนย์ฯ และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เชื่อมโยงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ วช ตลอดจนส่งเสริมการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย ใช้เป็นต้นแบบสำหรับการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นประสิทธิผลในการดำเนินการของศูนย์ภาคีเครือข่ายในส่วนภูมิภาคอื่นๆ

โครงการวิจัยที่ 2 กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัยของศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนา

โครงการวิจัยนี้ เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัยในระดับจังหวัด โดยเสริมสร้างศักยภาพของนักวิจัยในพื้นที่ในการทำวิจัย และร่วมกันพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่นั้นๆ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยผ่านกิจกรรมสนับสนุนการจัดเวทีประชุมหรือจัดเสวนากลุ่มร่วมกับภาคอุตสาหกรรมและชุมชน ในการแก้ปัญหาและพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยที่สอดคล้องกับศักยภาพในพื้นที่ และมีแผนปฏิบัติการของเครือข่ายวิจัยระดับจังหวัด

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อหารูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมในการบริหารจัดการวิจัยที่มุ่งเน้นประสิทธิผลในระบบภาคีเครือข่ายระหว่างหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการวิจัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในระดับภูมิภาค
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยของศูนย์ภาคีเครือข่ายฯ โดยเชื่อมโยงข้อมูลงานวิจัยของสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์ภาคีเครือข่ายฯ
3. เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัยในระดับจังหวัด โดยเสริมสร้างศักยภาพของนักวิจัยในพื้นที่ในการทำวิจัย และร่วมกันพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่นั้นๆ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษารูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมในการบริหารจัดการของศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนาของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โดยสืบค้นข้อมูล สัมภาษณ์ผู้บริหาร และร่วมกิจกรรมประชุมสัมมนาหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการวิจัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในระดับภูมิภาค เพื่อนำรูปแบบการบริหารจัดการและการดำเนินงานที่วิเคราะห์ได้มาจัดทำร่างคู่มือการบริหารจัดการเครือข่ายวิจัยของศูนย์ฯ
- 2) สร้างความเข้มแข็งร่วมกับภาคีหน่วยงานและผู้ประสานงานเครือข่ายจังหวัด โดยการออกพื้นที่ของคณะทำงาน (Node 1) ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานการบริหารจัดการเครือข่ายการวิจัยของศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนาให้แก่สมาชิกเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบนผ่านทางผู้ประสานงานระดับจังหวัด (Node 2) หลังการเปิดตัวศูนย์ฯ พัฒนาระบบเครือข่ายวิจัยเพื่อสร้างกลุ่มวิจัย (Node 3) ให้เข้มแข็ง และคัดเลือกกลุ่มจังหวัดหรือจังหวัดที่มีศักยภาพในการจัดการบริหารเครือข่ายวิจัย เพื่อใช้เป็นต้นแบบการดำเนินงานของเครือข่ายระดับจังหวัด

- 3) จัดประชุมระดมความคิดเห็นและดำเนินกิจกรรม กับเครือข่ายระดับจังหวัด การสนับสนุนให้มีการจัดเวทีประชุม (forum) และเวทีเสวนากลุ่ม (focus group) เพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำแผนปฏิบัติการของเครือข่ายวิจัยในแต่ละจังหวัด ผ่านทางผู้ประสานงานระดับจังหวัด
- 4) ร่วมกันพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยที่มีผลกระทบสูง และเป็นโจทย์ที่ตรงกับความต้องการงานวิจัยในพื้นที่เพื่อเสนอผ่านศูนย์ฯ เชื่อมโยงเพื่อพัฒนางานวิจัยร่วมกับกลุ่มผู้ประกอบการภาคเอกชนหรือวิสาหกิจชุมชน (Cluster) ใน 8 จังหวัด ตามที่เครือข่ายวิจัยระดับจังหวัดพิจารณาผลักดันให้มีการพัฒนาอย่างน้อย 2 กลุ่มจากศักยภาพและความสำคัญที่มีต่อเศรษฐกิจภาคเหนือตอนบนในวงกว้าง เพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยที่ตรงประเด็นตามกรอบตัวชี้วัดด้านประสิทธิผล หรือต่อยอดงานวิจัยที่มีอยู่ และสร้างแนวทางให้เกิดความร่วมมือและร่วมทุนในการวิจัยที่มีผู้รับประโยชน์ที่ชัดเจน
- 5) การจัดประชุมวิชาการ ร่วมกับหน่วยงานและผู้ประสานงานที่ประสงค์เข้าร่วมเป็นเครือข่าย เพื่อจัดทำทำเนียบนักวิจัยในเครือข่าย สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ จัดทำเว็บไซต์ของศูนย์ฯ เพื่อใช้เป็นช่องทางประชาสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารระหว่างคณะผู้วิจัยของโครงการและนักวิจัยในพื้นที่

5. ผลการดำเนินงาน

5.1 การบริหารจัดการศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนา

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการบริหารจัดการของศูนย์ภาคีเครือข่ายการวิจัยด้านนา เข้าร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารของแหล่งทุนและหน่วยงานที่สนับสนุนงานวิจัยทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 15 ครั้ง ทำให้เห็นโครงสร้างและรูปแบบการบริหารจัดการ ทิศทางและกรอบการดำเนินงานวิจัย รูปแบบการดำเนินงาน และหลักเกณฑ์การให้ทุนสนับสนุน ตลอดจนได้เข้าร่วมประชุมกับเครือข่ายวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของสถาบันต่างๆ ในเขตภาคเหนือตอนบนและส่วนกลาง จำนวน 5 ครั้ง นำผลที่ได้มาสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายวิจัยของศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนา เพื่อจัดทำคู่มือบริหารจัดการเครือข่ายวิจัยและเสนอรูปแบบของแผนปฏิบัติการของศูนย์ฯ และดำเนินการของศูนย์ฯ ภายใต้โครงสร้างองค์กรของศูนย์ฯ ที่ประกอบด้วย 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายสนับสนุนบริหาร ฝ่ายสนับสนุนงานวิจัย ฝ่ายสนับสนุนบริการวิจัย และฝ่ายสนับสนุนระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์รวบรวมฐานข้อมูลนักวิจัยและงานวิจัย และทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการ โดยมีภารกิจหลักที่สำคัญคือ

- บริหารจัดการงานวิจัยร่วมกับเครือข่ายวิจัยในพื้นที่
- อบรมนักวิจัยและสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ในพื้นที่
- รับพิจารณาโครงการและสนับสนุนโครงการวิจัยนำร่อง
- รวบรวมฐานข้อมูลงานวิจัยในพื้นที่ ในเว็บไซต์เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านงานวิจัยของประเทศ

- จัดทำสื่อต่างๆ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์
- สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ
- สนับสนุนและจัดสรรทุนที่เน้นโครงการมุ่งเป้าและยุทธศาสตร์ภาคเหนือ
- สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ภาคีวิจัยของจังหวัด ที่บูรณาการร่วมทั้งภาครัฐและเอกชน
- ประชุมวิจัยกลุ่มย่อย (Research Forum) อย่างต่อเนื่อง
- ส่งเสริมและสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมด้านการนำเสนอผลงานวิจัย เช่น งาน Thailand Research Expo ในส่วนกลางและงานประชุมวิจัยและวิชาการในส่วนภูมิภาค
- จัดงานประชุมวันวิชาการประจำปี เพื่อให้ผู้วิจัยนำผลงานมานำเสนอและแลกเปลี่ยนความรู้จากงานวิจัย ตลอดจนจัดตลาดนัดแสดงผลผลิตจากงานวิจัย สำหรับภาคเอกชนมาเจรจาธุรกิจให้ผลประโยชน์และนำผลงานไปต่อยอดสู่ระดับอุตสาหกรรม
- เชิดชูเกียรติปราชญ์ท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับนักวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ผลสรุปจากการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการของศูนย์ภาคีเครือข่ายการวิจัยด้านนา นั้นต้องอาศัยการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัยโดยใช้ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การจัดการงานวิจัย 2) การพัฒนาและขยายเครือข่าย 3) การเรียนรู้ร่วมกัน และ 4) การบริหารจัดการที่ดี โดยอาศัยกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนของศูนย์ประกอบด้วย 1) การทำงานร่วมกับเครือข่ายวิจัยอย่างมีส่วนร่วม 2) สร้างเครือข่ายพันธมิตรด้านวิชาการและวิจัย และ 3) การบริหารจัดการที่ได้มาตรฐานสากล ก่อให้เกิดการพัฒนากลไกและบริหารจัดการงานวิจัยในด้าน 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาประชากรในพื้นที่ 2) เสริมศักยภาพขององค์กรในท้องถิ่นในการสนับสนุนงานวิจัย 3) ส่งเสริมศักยภาพนักวิจัย และผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ให้สามารถจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยที่สามารถแก้ปัญหาในพื้นที่และความต้องการของชุมชน 4) ระบบการสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศ และฐานข้อมูลงานวิจัยต่อสาธารณชน และผู้กำหนดนโยบาย เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และลดความซ้ำซ้อนของการทำวิจัย สามารถขับเคลื่อนสู่ นโยบายสาธารณะ สมรรถนะเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่ายวิจัย

5.2 กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัยของศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนา

กิจกรรมการวิจัยเป็นการประสานงานกับเครือข่ายวิจัยใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน (Node 3) ผ่านทางผู้ประสานงาน (Node 2) โดยมีหน่วยงานของผู้ประสานงานเครือข่ายแต่ละจังหวัดดังนี้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย มหาวิทยาลัยพะเยา จ.พะเยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จ.ลำปาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จ.น่าน มหาวิทยาลัยแม่โจ้แพร่วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จ.แพร่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัยาศัยอำเภอทุ่งหัวช้าง จ.ลำพูน และวิทยาลัยชุมชน จ.แม่ฮ่องสอน ทั้งนี้ได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานการบริหารจัดการผ่านระบบเครือข่ายการวิจัยของศูนย์ฯ และสร้างแผนปฏิบัติการของการเครือข่ายวิจัย โดยผ่านกิจกรรมสนับสนุนการจัดเวทีประชุมหรือจัดเสวนากลุ่มร่วมกับภาคอุตสาหกรรมและชุมชน ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในแต่ละสาขา ในการแก้ปัญหาและพัฒนางานวิจัยร่วมกัน หรือต่อยอดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย และสร้างความร่วมมือในด้านการวิจัยเพื่อให้เกิดการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยที่มีผลกระทบสูงในการสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาในทางเศรษฐกิจ ทางนวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย ทางทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือทางสังคม ทางใดทางหนึ่งหรือร่วมกัน และแสดงให้เห็นถึงผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้ชัดเจน ซึ่งข้อเสนอโครงการที่เกิดขึ้นมาจากการมีส่วนร่วมทั้งภาคสถาบันการศึกษา ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม โดยทั้งนี้ให้ชุมชนหรือผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญในการร่วมพัฒนาโจทย์วิจัยและกระบวนการวิจัยที่มาจากความต้องการในพื้นที่อย่างแท้จริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของนักวิจัยที่มาจากหลายภาคส่วนในพื้นที่ของเครือข่ายแต่ละจังหวัด

คณะผู้วิจัยได้ผลสรุปจากการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายการวิจัยในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายวิจัยต่างๆภายใต้ศูนย์ภาคีฯ นั้น ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละจังหวัดซึ่งมีความหลากหลาย และความร่วมมือในการเป็นสมาชิกเครือข่ายแต่ละจังหวัด จะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายนั้นๆ พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายวิจัยในกระบวนการสร้างกลยุทธ์ของเครือข่ายวิจัยประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจ 2) การสื่อสารงานวิจัยโดยใช้สื่อเทคโนโลยี 3) การประสานงานสร้างเครือข่ายวิจัยและการมีส่วนร่วม และ 4) การบริหารจัดการทรัพยากรวิจัย ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัยของจังหวัดลำปาง ซึ่งใช้เป็นต้นแบบการดำเนินงานของเครือข่ายวิจัย ประกอบด้วย 1) กลวิธีในการดำเนินงาน 2) หลักการ เป้าหมายและแนวทางการบริหารงานเครือข่าย 3) การจัดโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของเครือข่าย 4) สร้างและสนับสนุนนักวิจัยรุ่นใหม่ 5) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัย 6) การเพิ่มมูลค่าและนางานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผลการบริหารจัดการของศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนาสามารถขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติสู่ระดับภูมิภาคตามเป้าหมายในขับเคลื่อนงานวิจัยอย่างบูรณาการ สร้างความเข้มแข็งและสนับสนุนให้เครือข่ายวิจัยในจังหวัดภาคเหนือตอนบนพัฒนาข้อเสนอโครงการที่มีผลกระทบสูงและสอดคล้องกับความต้องการงานวิจัยในพื้นที่ ทั้งนี้ในส่วนของผลการดำเนินงาน ทางเครือข่ายวิจัยภายใต้ศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนา สามารถส่งเสนอข้อเสนอโครงการผ่านทางศูนย์ฯ จำนวนทั้งสิ้น 33 โครงการ และชุดโครงการวิจัยวิจัย จำนวน 2 แผนงาน ซึ่งเกินเป้าหมายจากที่กำหนดไว้

6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การจัดตั้งศูนย์วิจัยเครือข่ายด้านนาของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และนโยบายของรัฐบาลที่เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนางานวิจัยโดยนักวิจัยในพื้นที่ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

2) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลภาพรวมงานวิจัยของประเทศ ควรผลักดันภารกิจเชิงนโยบายโดยการทำบันทึกความเข้าใจหรือข้อตกลงความร่วมมือกับผู้ว่าราชการในแต่ละจังหวัด โดยอาศัยศูนย์ฯและภาคีเครือข่ายวิจัยในการขับเคลื่อนกลไกการพัฒนางานวิจัย

3) ศูนย์ฯควรเป็นพี่เลี้ยง (Facilitator) ให้กับผู้ประสานงานแต่ละจังหวัด และกลุ่มคลัสเตอร์ (cluster) ที่มาจากทุกภาคส่วนในแต่ละจังหวัด ที่เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่าย สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เพื่อทำหน้าที่คัดกรองข้อเสนอโครงการต่างๆ เพื่อผลักดันโครงการต่างๆที่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆในพื้นที่ เพราะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับงานวิจัยที่จะร่วมกันทำให้เกิดขึ้นเพื่อมาแก้ไขปัญหาในพื้นที่โดยตรง

4) หากมีการจัดตั้งศูนย์ฯเกิดขึ้น ควรมีการกำหนดภาระหน้าที่ของผู้ประสานงานศูนย์ฯ (Node 1) และผู้ประสานงานระดับจังหวัด (Node 2) โดยการแต่งตั้งผู้ประสานงานอย่างเป็นทางการจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ผู้ประสานงานควรเป็นผู้ที่มาจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพราะสถาบันการศึกษาถือว่าเป็นแหล่งชี้นำปัญญาให้แก่สังคม และไม่มีผลกระทบใดๆ จากปัจจัยภายนอกเช่น ผลประโยชน์เชิงธุรกิจ และผลกระทบจากการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ

5) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติควรให้การสนับสนุนทุนวิจัยให้กับเครือข่ายวิจัยในรูปแบบโครงการวิจัยนำร่องในพื้นที่สำหรับการดำเนินงานเพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความเข้มแข็งของนักวิจัยในพื้นที่

6) การร่วมมือของแหล่งทุนวิจัยระหว่างสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กับ 5 หน่วยงานหลักของประเทศ (5ส.) ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) แบ่งความรับผิดชอบในแต่ละกลุ่มเรื่องและการรวมฐานข้อมูลกลางในระบบคลังข้อมูลงานวิจัยไทย (Thai National Research Repository, TNRR) จะช่วยเชื่อมโยงและสร้างศักยภาพของการบริหารงานวิจัยในระดับภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น

7) แผนงาน/โครงการการจัดตั้งศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนา ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีการติดตามประเมินผล การปรับแผนงาน/โครงการ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน สามารถเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายของ วช. ในระดับภูมิภาคด้วย และควรให้การสนับสนุนเครือข่ายวิจัยที่เกิดขึ้นในระดับจังหวัด

8) ศูนย์ฯควรเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ที่มีคุณค่าสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเป็นศูนย์รวมรวมฐานข้อมูลนักวิจัยและงานวิจัย และทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการ(service provider) ที่ทุกภาคส่วนการสนับสนุนงานวิจัยในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัดควรมีการสนับสนุนงานวิจัยทั้งสองแนวทางคือเชิงพื้นที่ และเชิงประเด็น โดยจัดการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการสำหรับนักวิจัยท้องถิ่น นักวิจัยมือใหม่ที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเขียนข้อเสนอโครงการ โดยอาศัยที่ปรึกษา นักวิจัยรุ่นเก่าทำงานร่วมกับนักวิจัยใหม่ เพื่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

9) กระบวนการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัยควรเป็นไปตามลำดับขั้นตอน เริ่มจากการรวมกลุ่มกันในระดับบุคลากรวิจัยจากสถาบันการศึกษาเป็นแกนนำในการจัดตั้งกลุ่มเพราะเป็นผู้มีทักษะและประสบการณ์ในด้านการทำวิจัย โดยมีการจัดการความรู้ ให้ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายตนเอง แล้วจึงพัฒนาเครือข่ายสู่ภายนอกกับภาคส่วนอื่นๆนอกจากนี้ ทางจังหวัด ตลอดจนแหล่งทุนและหน่วยงานต้นสังกัดของสมาชิกเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆต้องมีบทบาทสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัย เพื่อสร้างโอกาสในการสร้างและพัฒนางานวิจัยของสมาชิกเครือข่ายต่อไป

10) ในส่วนโครงสร้างศูนย์ภาคีเครือข่ายในระยะแรกของการดำเนินการนั้น ควรเน้นการบริหารจัดการในระดับผู้ประสานงานระดับจังหวัดและกลุ่มภาคีในระดับจังหวัด ให้มีความเข้มแข็งมากกว่าการมองในรูปแบบของการจัดตั้งเป็นหน่วยงานหรือองค์กร เพราะในระดับของตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นในระดับผู้ประสานงานระดับจังหวัดและกลุ่มภาคีในระดับจังหวัด จะเป็นส่วนที่ผลักดันงานวิจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการงานวิจัยในพื้นที่ได้มากที่สุด

7. การนำไปใช้ประโยชน์

1. ได้รูปแบบแนวทางการบริหารจัดการและการดำเนินการของศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการประสานงาน วช. กับหน่วยงานต่างๆ ในส่วนภูมิภาคได้ผลดียิ่งขึ้น
2. สามารถจัดตั้งศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยด้านนา ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงและประสานงานให้เกิดงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
3. สร้างเครือข่ายการวิจัย เสริมสร้างนักวิจัยในภูมิภาคให้เข้มแข็งและเสนอโครงร่างงานวิจัยได้ตรงยุทธศาสตร์ของภูมิภาคและอย่างมีประสิทธิภาพ
4. สามารถเป็นต้นแบบสำหรับการบริหารจัดการและดำเนินการของศูนย์ภาคีเครือข่ายในภูมิภาคอื่น

